

OPPIGÅRN I HILLSTA

Antikvarisk medverkan vid restaurering av tapeter och målade ytskikt i gammalbyggnaden

Oppigårn
Hillsta 1:1
Forsa socken
Hudiksvalls kommun
Gävleborgs län
2011

Daniel Olsson

Slutrapport
Lst. Dnr: 434-300-10

OPPIGÅRN I HILLSTA

Antikvarisk medverkan vid restaurering av tapeter och målade ytskikt i
gammelbyggningen

Oppigårn
Hillsta 1:1
Forsa socken
Hudiksvalls kommun
Hälsingland
2011

Rapport 2017:21
Daniel Olsson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF format från länsmuseets hemsida eller beställa kostnadsfritt i PDF format. Rapporter (tryckt), böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik: butik@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2017

Omslagsbild: Konservator Alf Blom lagar skadat parti av tapeten från 1840-talet i den stora salen på övervåningen i gammelbyggnaden vid Oppigårn i Hillsta, Forsa socken. Foto från nordväst. Foto: Daniel Olsson, Länsmuseet Gävleborg 2011-05-31.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Antikvarisk slutbedömning.....	5
Lagskydd	6
Historik och beskrivning.....	6
Gammelbyggningen	6
Skadebild	9
Bottenvåningen.....	10
Övervåningen	10
Utförda åtgärder.....	11
Bottenvåningen.....	12
Övervåningen	12
Avvikelser från beslut.....	15
Antikvariska ställningstaganden	16
Kvarstående arbeten.....	16
Tillägg.....	16
Tekniska och administrativa uppgifter.....	17
Käll- och litteraturförteckning	17
Arkiv.....	17
Otryckt material.....	17
Informanter.....	17

Figur 1. Karta över Hillsta by. Den gula vägsträckningen i öst-västlig riktning överst i kartbilden är riksväg 84 mellan Ljusdal och Hudiksvall. Oppigårn är markerad med en röd pil på kartan och visningsgården Ystegårn är utpekad med en blå pil. Utdrag ur cX-kartan.

Figur 2. Oppigårn från sydöst med den rödfärgade gammelbyggnaden till vänster och den gulmålade huvudbyggnaden till höger i bild. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2009-05-15.

SAMMANFATTNING

Under perioden maj till november 2011 utfördes en omfattande restaurering av tapeter i gammelbyggnaden vid Oppigårn i Hillsta, Forsa socken. Restaureringsarbetet har utförts av konservator Alf Blom, Forsa Hantverk och Byggnadsvård, Näsvisen. Läns museet Gävleborg har deltagit i arbetet som antikvariskt medverkande genom byggnadsantikvarie Daniel Olsson, som även sammanställt denna rapport. För arbetet har fastighetsägaren tilldelats byggnadsvårdsbidrag från Länsstyrelsen Gävleborg.

Gårdens gammelbyggnad är ett timrat hus från 1837 i två fulla våningar som ligger i vinkel med gårdens huvudbyggnad. Gammelbyggnadens fasader och tak renoverades i slutet av 1990-talet, men det fanns många rum med äldre tapeter i detta hus som var i stort behov av åtgärder. Sammanlagt har Alf Blom utfört lagningar och kompletteringar av tapeter och målade ytskikt i åtta olika rum. Arbetet har utförts i två etapper med stor respekt för originalmaterialen och med traditionella material och metoder, i samråd med fastighetsägaren och antikvariskt medverkande. Arbetet godkändes helt utan anmärkningar vid två olika slutbesiktningar hösten 2011.

ANTIKVARISK SLUTBEDÖMNING

Konservator Alf Blom har självständigt utfört restaureringsarbetet i Oppigårns gammelbyggnad på traditionellt sätt med stor hantverkskunskap i nära samråd med fastighetsägaren och läns museet. Färger och lim har tillverkats på plats och anpassats i kulör till respektive ytskikt.

Arbetet var uppdelat i två etapper och läns museet godkände den första etappen vid en slutbesiktning 2011-10-07 och den andra etappen vid en slutbesiktning 2011-11-29, båda helt utan anmärkningar. Läns museet anser att slutresultatet var lyckat ur antikvarisk synpunkt och att dessa åtgärder i hög grad bidrog till att förstärka rumsupplevelsen i gammelbyggnadens välbevarade interiör. Notera tillägg hösten 2017 på sidan 16 i denna rapport.

LAGSKYDD

Gården Oppigårn i Hillsta omfattas inte av något särskilt lagskydd. Området där gården ligger är emellertid av riksintresse för kulturmiljövården, område X44, Odlingslandskap i Forsa.

Figur 3. Oppigårn från nordost på äldre foto hos fastighetsägaren. Från vänster i bild ses det på 1970-talet nedbrunna ladugårdskomplexet, därefter gammalbyggnadens sydöstra knut och den ljust målade huvudbyggnaden.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

I Hillsta by i Forsa socken, väster om den välkända visningsgården Ystegårn och omgiven av uppodlad jordbruksmark ligger Oppigårn. Gårdens ägarhistoria är känd sedan 1500-talets början och gården gick i samma släkt till 1992. Den nuvarande ägaren förvärvade fastigheten 2006. Vid Oppigårn finns idag fem byggnader. Gården var tidigare trebyggd med stall och loge från 1887 sammanbyggda med en ladugård från 1905, men detta byggnadskomplex förstördes av en brand i augusti 1977.

Huvudbyggnaden utgörs av ett bostadshus i trä från 1896 i 1½ våning försett med huggen stengrund, gulmålad träpanel, vita snickerier och omfattningar, en glasveranda i en våning mot gården samt tak av tegel. I vinkel med detta hus står gammalbyggnaden från 1837, som ska beskrivas närmare nedan. I anslutning till dessa byggnader finns en rödmålad mindre förrådsbyggnad och vedbod. I trädgården finns en rödmålad liten lekstuga samt en åttkantig modern grillkåta, som den förra ägaren uppförde. Delar av en äldre trädgårdsstruktur finns bevarad med bland annat staket och en dubbelgrind av trä med huggna stenstolpar, vänd mot byvägen. Jordbruksmarken som hörde till gården är numer avstyckad.

Gammelbyggnaden

Detta hus är en bred timrad byggnad i två plan som har en oregelbunden planlösning. Enligt uppgift ska huset vara byggt 1837, men möjligtvis skulle det kunna innehålla någon del av en äldre timmerstomme. Fasaderna är försedda med rödfärgad locklistpanel. Byggnadens mest påkostade del av exteriören är det tredelade dörrpartiet som är vänt mot gårdssidan. Dörrpartiet är vitmålat med

Figur 4. Gammelbyggnaden från sydöst. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-10-07.

dörrspeglar och överljus med blysprösjade fönster, över mittdörren med lunettform. Husets övriga fönster är höga och sexdelade. Byggnaden har sadeltak med tvåkupigt lertegel och en oputsad skorsten av tegel. Gårdens tak och fasader renoverades med hjälp av byggnadsvårdbidrag i slutet av 1990-talet.

Bottenvåningen

Den norra delen av byggnaden utgörs av ett lider med trägolv och obehandlade timmerväggar och denna del har en port mot gården. Eventuellt kan denna del ursprungligen ha fungerat som ett portlider med passage in till gårdsplanen.

Via den vänstra dörren i dörrpartiet mot gården nås en liten förstuga med obehandlat trägolv, blågrå väggpanel och ovanför denna en blå blomstermönstrad tapet från 1910- eller 1920-talet och vitmålat lockpaneltak. Från förstugan eller den högra dörren i dörrpartiet mot gården kommer man in till den raka trappan till övervåningen.

Söder om förstugan ligger köket med ytskikt delvis från 1960- eller 1970-talet med grön plastmatta och skivklädda tapetserade väggar. Väggspanelen och innerdörrarna är ådringsmålade i brun kulör och dessa ytskikt är av äldre datum. Taket utgörs av ett vitmålat papptak. En äldre bemålning på taklisten syns på ett ställe. I rummet finns en inbyggd kakelugn samt en järnspis. Detta rum moderniserades sedan ladugårdsbyggnaden brunnit 1977 och rummet blev bostad för en av gårdens dåvarande ägare.

Väster om köket finns en liten kammare med inbyggd säng med en valvbåge av trä ovanför sängens framsida. Trägolvet är obehandlat med bröstning i ljusgrå kulör, gråblå tapet och ett slätt vitmålat bräddtak. Eventuellt kan detta rum tidigare ha varit en del av köket som då kan ha fungerat som en sal eller storstuga.

Norr om kammaren och köket är det gamla köket beläget. I rummet finns en stor öppen spis med murad kåpa, järnspis och några inbyggda skåp under trappan till

övertvåningen. Rummet har omålat trägolv, liggande bröstpanel i gråblå kulör, två olika tapeter från cirka 1870-talet och ett vitmålat paneltak av brädor.

Figur 5. Hallen på övertvåningen från söder. Rakt fram syns den övre förstugan och till höger ses mittkammaren. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg, 2009-05-15.

Övertvåningen

Trappan på bottenvåningen leder upp till en stor hall och ytskikten i denna är samma som i hallen; trägolv, brunmålad ådring på bröstpanel och ovanför denna en blå tapet av samma modell som i förstugan på bottenvåningen. Taket utgörs av ett vitmålat lockpaneltak. I hallen finns ett dekorativt utformat trappräcke med grå och gröna spjälor och en marmorerad stolpe.

Söder om hallen ligger den övre salen som är byggnadens största rum. Salen har ett obehandlat trägolv, gråblå väggpanel och en tapet i röd och vit kulör från cirka 1840-talet med en smal bård i grön och orange kulör. Taket är ett vitmålat paneltak. I rummet finns en väggfast säng.

Norr om salen finns en stor mittkammare med trägolv och linoleummatta, ljusgrå bröstpanel och en mönstrad tapet från 1910-talet. Under denna finns en tapet från 1840-talet, som kan skymtas i några revor i 1910-talstapeten. Taket är ett vitmålat lockpaneltak. Rummet bör tidigare ha haft en kamin.

Norr om hallen återfinns en liten förstuga med trägolv, ådringsmålade dörrar och snickerier samt fritt komponerade marmoreringsskildringar i blå, gröna och vita kulörer. En smal inbyggd trappa leder vidare upp till vinden. Detta rum har sannolikt kvar sina originalytor med mycket patina.

Öster om förstugan ligger den östra kammaren som har trägolv, slät bröstning med ådringsmålning och en randig jugendtapet med tillhörande bård. Väggarna har ursprungligen varit klädda med rosafärgad lumppapp. Taket är ett vitmålat paneltak. I rummet finns en väggfast säng.

Norr om kammaren ligger den nordöstra gavelkammaren som har trägolv, ådringsmålade bröstning och ovanför denna blåmålad lumppapp samt en smal bård från mitten av 1800-talet och ett vitmålat lockpaneltak. I kammaren finns en väggfast säng.

Norr om den övre förstugan är den nordvästra gavelkammaren belägen vilken har obehandlat trägolv, slät ådringsmålad bröstning, en blå mönstrad tapet från 1850-talet samt vitmålat lockpaneltak.¹ Även här finns en väggfast säng.

Figur 6. Övre salen från nordväst innan renoveringen påbörjades. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg, 2009-05-15.

SKADEBILD

Följande skadebeskrivning är inriktad mot de skador som har åtgärdats i samband med denna renovering. Före renoveringen fanns mer eller mindre omfattande skador på flertalet av tapeterna och de målade ytskikten på väggarna i byggnaden.

Figur 7. Den öppna spisen i Gamla köket på bottenvåningen från nordväst. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2009-05-15.

Figur 8. Förstugan på bottenvåningen från söder. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg, 2009-05-15.

¹ Olsson, U. 2007, Läns museet Gävleborgs ärendearkiv, samt uppgifter från fastighetsägaren.

Bottenvåningen

I förstugan och vid trappan till övervåningen fanns löst sittande tapetflagor på vissa väggpartier. Tapet saknades även på några ställen. Färgen i taket flagnade.

I det gamla köket satt färgskikten löst på spismuren. Det fanns skador i tapeten och bården satt lös på vissa partier. Delar av det målade ytskiktet vid de inbyggda skåpen under trappan till övervåningen flagnade.

Köket, kammaren och lidret omfattades inte av denna renovering och skador i dessa rum beskrivs därför inte närmare här.

Figur 9. Skadade tapeter i den nordvästra kammaren innan renoveringen påbörjades. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-05-31.

Figur 10. Detalj av en äldre lagning i marmoreringen i den övre förstugan. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-05-15.

Övervåningen

I hallen fanns löst sittande tapetflagor på ett antal platser. Taket var nedsmutsat.

I den övre salen fanns omfattande skador på tapeterna och visa ytskikt var nedsmutsade eller hade spår efter äldre vattenläckage. Även bården var trasig på vissa partier och satt löst på andra ställen.

Skador fanns även på tapeterna i mittkammaren och tapeten satt inte fast mot murstocken. Bården var också bitvis dåligt fastsatt.

I den övre förstugan fanns en stor äldre missfärgad lagning av papp mitt på ett av de marmorerade väggfälten. Genom sin placering var den mycket synlig i rummet.

Omfattande skador i tapeterna fanns även i den östra kammaren. I det nordöstra hörnet syntes spår efter en äldre fuktskada. Bården satt även löst på vissa partier.

I den nordvästra kammaren fanns omfattande skador i tapeten på ett stort antal ställen i form av revor och hål samt löst sittande tapetflagor. Mindre bitar av tapeten låg även löst på golvet i detta rum. I den nordöstra kammaren utfördes inga åtgärder i samband med denna renovering.

Figur 11. Detalj av skada i tapeten från 1840-talet i den övre salen. Jämför med fotot på rapportens framsida. Tygremсор har använts för att få en jämn övergång mellan de bilade timmerstockarna som underlag åt tapeten. Foto från väster. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2009-05-15.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Oppigården var en av de gårdar som omfattades av Rådgivning Hälsingegårdar – det antikvariska rådgivningsprojekt som läns museet bedrev 2006–2007. Läns museet upprättade då en sk hälsingegårdsplan för gården 2007, dvs en underhållsplan med förslag till antikvariska åtgärder. Våren 2009 diskuterades de olika åtgärder för gammalbyggnadens interiörer vid en rådgivningsbesiktning med läns museet. Därefter kontaktade fastighetsägaren konservator Alf Blom som upprättade ett åtgärdsförslag för restaurering av de äldre ytskikten i husets interiör. Fastighetsägaren sökte och tilldelades sedan byggnadsvårdsbidrag från Länsstyrelsen Gävleborg för att genomföra de föreslagna åtgärder.

Allt renoveringsarbete har utförts på plats av konservator Alf Blom, Forsa hantverk och Byggnadsvård. Renoveringsarbetet har utförts i två etapper, där etapp 1 omfattade övervåningen och etapp 2 bottenvåningen i gammalbyggnaden.

Arbetet har utförts med stor respekt för ursprungsmaterialen och lagningar och retuscheringar har endast gjorts i de fall där detta har bedömts vara motiverat. Större håligheter i tapeterna har lagats med tunn täckpapp och utanpå denna har en tunn makulatur klistrats fast. Sprickor i tapeterna som har berott på att timmerstommen har rört sig har lämnats utan åtgärd.

Som lim har ett pärllim eller alternativt ett benlim, dvs två animaliska lim, använts. Dessa har tillverkats på plats i byggnaden. Makulaturen har strukits med en tunn oljegrund och därefter med limfärg i kulörer anpassade till respektive tapet. Limfärgen har tillverkats på plats av pärllim, krita och pigment anpassade för att efterlikna tapeternas limfärgstryck. På gården fanns en låda med äldre tapetrullar och bårder av vilka några har kunnat användas vid lagning och komplettering.

Bottenvåningen

Följande åtgärder har utförts i gammelbyggningens bottenvåning:

Förstugan och trappan till övervåningen

I förstugan lagades först mindre hål och revor i tapeten. Taklisten ströks först med lite vatten genom varsam pensling och därefter har lim använts. Löst sittande delar av bården har satts fast. De två paneltaken med flagnande färg skrapades lätt och målades därefter om i samma vita kulör som tidigare med tunn mager limfärg. Taken har enbart strukits en gång för att de inte ska se nymålade ut. Bättringsmålning utfördes på listen över en av dörrarna. På väggarna i trappan till övervåningen sattes löst sittande tapetflagor fast.

Figur 12. Den öppna spisen från nordväst efter putslagning och målning. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-11-29.

Figur 13. De inbyggda skåpen under trappan till övervåningen från sydväst efter lagning av de bemålade ytskikten. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-11-29.

Gamla köket

Den öppna spisens färgskikt skrapades bort och löst sittande puts knackades bort. Därefter skedde ilagning med kalkbruk och sedan putsades ytorna. Murkomplexet målades därefter först med en tunn oljefärg och sedan med en vit mager limfärg. Färgskikten ströks i tunt så att ytstrukturen skulle bevaras. Järnspisen gjordes ren. Den öppna spisen har emellertid inte åtgärdats för att möjliggöra eldning i järnspisen.

De tapetflagor som satt löst sattes fast och hål och revor lagades. Några ytor där tapet saknades lagades i med papp och försågs med upptryckta tapetbitar. Löst sittande delar av bården sattes fast. Löst sittande färgskikt på de inbyggda skåpen under trappan åtgärdades genom försiktig skrapning och därefter målning med oljefärg pigmenterad i rätt kulör. Hål i de målade ytskikten lades i vid behov. Slutligen utfördes patinerings av de ilagade ytorna med äggoljetempera.

Övervåningen

Restaureringsarbetet på övervåningen har omfattat följande åtgärder:

Hallen

Hål och revor i tapeten lagades. Löst sittande tapetflagor sattes fast. Löst sittande delar av bården sattes fast. Taket i hallen har inte åtgärdats.

Figur 14. Detalj av lagat parti i tapeten i den övre salen vilket enbart har målats i tapetens grundkulör. Jämför med figur 11. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-10-07.

Övre salen

Skador i form av hål och revor i tapet och bård lagades i med papp och försågs vid behov med handmålade retuscheringar. Löst sittande tapet sattes fast. Tapeten var mycket tunn och spröd i detta rum. Där tapeten hade släppt mot taklisten sattes den fast på nytt. Taklisten ströks först med lite vatten genom varsam pensling och därefter har lim använts. Löst sittande delar av bården har också satts fast och på partier där bården saknades har kompletteringsmålning i bakgrundskulörerna utförts.

Figur 15. Den övre salen från öster efter avslutad restaurering. Jämför med figur 6. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-10-07.

Mittkammaren

Revor och hål lagades i med papp och retuscherades där tapet saknades. Enstaka mindre hål har lämnats utan åtgärd. För att få tapeten att åter fästa mot murstocken användes lim i flera strykningar. Bården har satts tillbaka och på ett parti där det tidigare saknades bård har inmålning i bårdens bakgrundsfärg skett.

Figur 16. Väggen i den övre förstugan från söder efter restaurering av det tidigare lagade väggpartiet. Jämför med figur 5. Foto: Daniel Olsson, Läns-museet Gävleborg 2011-10-07.

Övre förstugan

Den äldre lagningen med papp i det marmorerade väggfältet togs bort och delarna sattes ihop med tunn makulatur på baksidan och kompletteringsmålades i samma grundkulör som bakgrunden. Löst sittande delar av bården sattes fast och bården kompletterades med en motsvarande äldre bård på några ställen så att denna åter blev komplett.

Östra kammaren

På väggpartiet med de största skadorna togs den underliggande tapeten fram som en fondvägg. Spåren efter den äldre fuktskadan har tonats ned genom retuscheringsmålning. På övriga väggytor har hål och revor lagats och tapeterna satts tillbaka. Lösa delar av bården har limmats tillbaka.

Figur 17. Den nordvästra kammaren från söder efter avslutad tapetrestaurering. Jämför med figur 9. Foto: Daniel Olsson, Länsmuseet Gävleborg 2011-10-07.

Nordvästra kammaren

I detta rum lagades ett stort antal hål och revor. Lösa tapetflagor sattes fast. Även mindre bitar som påträffades på golvet kunde i stor omfattning återanvändas. Därefter skedde komplettering med papp och makulatur på ytor där det saknades tapet som sedan retuscherades i rätt kulörer för att efterlikna tapeten. Den äldre vattenskadorna vid sängen retuscherades bort, först med ett lager mager oljefärg och utanpå detta en limfärg med ultramarin som pigment för att få rätt blå kulör.²

AVVIKELSER FRÅN BESLUT

Renoveringsarbetet har följt planerna och således även länsstyrelsens båda bidragsbeslut. Det beslöts under arbetets gång att taket i den övre hallen inte skulle rengöras i samband med denna renovering, då denna åtgärd inte ansågs nödvändig, men i övrigt har inte några avvikelser från planerna behövt göras.

² Blom, A. Muntliga uppgifter under renoveringen till hela detta avsnitt.

ANTIKVARISKA STÄLLNINGSTAGANDEN

Merparten av de antikvariska ställningstaganden som har gjorts i samband med detta projekt var avgjorda när länsstyrelsen fattade beslut om byggnadsvårdsbidragen. De frågor som har uppkommit under arbetets gång har behandlats vid läns museets besiktningar på plats i byggnaden. En genomgående princip har varit att vara varsam med originalmaterialen och behålla rummets äldre karaktär.

Figur 18. Konservator Alf Blom tillverkar lim som han använder vid tapetrestaureringen. Foto från sydväst i den övre salen i gammelbyggningen. Foto: Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg 2011-05-31.

KVARSTÅENDE ARBETEN

Allt arbete som var inplanerat inom ramen för denna renovering hade slutförts vid slutbesiktningen, med undantag av den tidigare omnämnda rengöringen av taket i den övre hallen, vilken inte bedömdes som nödvändig i detta skede.

TILLÄGG

I samband med sammanställningen av denna rapport hösten 2017 har det framkommit att det under de senaste åren åter har uppkommit ett flertal skador i form av sprickbildning på tapeterna i fyra av de åtgärdade rummen i gammelbyggningen. Länsstyrelsen har informerats om detta. Orsakerna till dessa skador är för närvarande inte fastställda eller vilka åtgärder som skulle kunna behöva vidtagas. Läns museet fortsätter att följa ärendet.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 434-300-10

Beslutsdatum: 2010-12-22 och 2011-04-21

Länsmuseet Gävleborgs dnr: 2431/310, 2405/311, 175/310 och 522/310

Fastighet: Hillsta 1:1

Socken: Forsa socken

Kommun: Hudiksvalls kommun

Lagskydd: Saknas

Uppdragsgivare: Svante Kilander, Forsa

Huvudentreprenör: Alf Blom, Forsa Hantverk och Byggnadsvård, Näsvisen

Projekttid: april– november 2011

Materialleverantörer:	Papp, lim och färg	Alf Blom, Forsa Hantverk och Byggnadsvård
Besiktningsdatum:	2009-05-15	Rådgivning
	2011-05-31	Antikvarisk medverkan 1
	2011-06-14	Antikvarisk medverkan 2
	2011-10-07	Slutbesiktning 1
	2011-11-29	Slutbesiktning 2

Dokumentationshandlingar förvaras i länsmuseets arkiv.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Arkiv

Länsmuseet Gävleborg, ärendearkivet, Forsa socken, Hillsta 1:1, Oppigårn.

Otryckt material

Olsson, Ulrika (2007). *Hälsingegårdsplan – antikvarisk rådgivning*. Länsmuseet Gävleborg.

Informanter

Blom, Alf. Konservator. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

Kilander, Svante. Fastighetsägare. Muntliga uppgifter under renoveringen samt mailkontakt hösten 2017.

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE